

RESOR

Skönt badliv på
Polens riviera

Att se solen sjunka i havet från sandstränderna längs den vackra polska Östersjökusten är en upplevelse som lockar allt fler. Badsemester är ju härligt och badorterna många, men här finns också mycket annat att se och göra.

Text och foto: Johan Öberg

Miedzyzdrojes fina sandstrand sträcker sig bort mot Wolins nationalpark.

Trestadsområdet Gdansk-Sopot-Gdynia har det mesta: Historiska sevärdheter, härliga bad, intensivt, somrigt nöjesliv, bra shopping och – inte minst – en attraktiv prisnivå, långt under den svenska.

Gdansk funkalar fint som weekendresmål och har man lite mer tid tar man sig snabbt med tåg eller båt till Polens hetaste badort Sopot, med pulserande strand- och nattliv, eller ut på den fem mil långa, supersmala sandbanken som är känd som Helhalvön, efter badorten allra längs ut.

Gdynia är yngst av alla polska städer, uppförd som polsk hamn efter första världskriget då Gdansk ännu var tyskt. Här finns en del fin art déco för den arkitekturintresserade och flera museiskepp.

Men bortom de här orterna är kusten ännu rätt oupptäckt av svenskar. Några få hittar till sandöknerna utanför den trevliga badorten Leba, betydligt färre till Polens största badort – Kolobrzeg. Här har man långa kurortstraditioner och på senare år har det anlagts massor av fina spahotell i lummiga omgivningar.

Än mindre känd är Helhalvöns like strax öster om Gdansk med fler badorter som i stort sett bara polacker reser till, men där utvecklingen gått rekordsnabbt på senare år. Åker man dit ligger den fantastiska riddarborgen Malbork inte långt bort – en spännande utflykt både för barn och vuxna, som blir allra bäst med guide.

Men mellan Gdansk och färjeläget i Swinoujście finns ett helt pärlband av badorter. Vissa pyttesmå, andra betydligt större. De större är så pass många att flera av dem – som Ustka och Darlowo, varifrån Sverige styrdes av Erik av Pommern under tidigt 1400-tal, inte fått rum i den här guiden, lika lite som sevärd regionstäder som Slupsk eller Leba, men det är samtidigt enkelt att stanna till där med under en långsam kustfärd från Miedzyzdroje i väster till Krynica Morska i öst. God tur!

Svårutalad och störst

Kolobrzeg

Är man inte hemma på slaviska språk är det svårgissat att denna – Polens mest välbesökta badort – uttalas "Kovvocheck". När Kolobrzeg fram till andra världskrigets slut ännu var tyskt och hette Kolberg var det enklare. När bara drygt två månader återstod av kriget jämnades Kolberg med marken under striderna. Bara 10 procent var oskadat.

Mycket vackert försvann för alltid, men i centrum har den fina katedralen återuppslagts och man har satsat på nya hus i en stil som minner om de medeltida, smala med spetsiga tak. Men besökarna – sommardag mest polska barnfamiljer och vintertid mest tyskar – kommer inte för de historiska minnesmärkena utan för den superba sandstranden och för de otaliga spahotellen med både rena njutningsbehandlingar och för längre kurer till ett pris som är rena drömmen för en svensk. Bara på något år har 25 fina hotell invigts och det finns cirka 45 simbassänger i stan, som lyckats förbli levande året runt tack vare spahotellen och kuranläggningarna.

Hitta hit: Ta snabbtåg från Berlin eller Gdansk eller kör själv cirka tre timmar från färjeläget i Swinoujście.

Fina fisken

Mierzeja Wisłana

Närheten till Sopot och Gdansk har gjort den smala Helhalvön känd i Sverige. Detsamma

gäller inte för Polens andra flera mil långa smala sanduddar, Mierzeja Wisłana, en dryg timmes bilresa öster om Gdansk. Här är turismen extremt polskdominerad. Den smala sandremsan mellan Östersjön och lagunen delas mellan Polen och den ryska enklaven Kaliningrad och väljer man den stilla badorten Piaski badar man i havet strax intill den stängda gränsen.

Piaski är så stillsamt att det blivit en favorit bland nakenbadarna. Det gäller inte Mierzeja Wisłanas främsta badort Krynica Morska. Den ser inte så mycket ut för världen när man anländer på lagunsidan av sandudden.

Men svänger man ner mot havet överraskas man av något som mer minner om Medelhavets charterorter än Polen. Massor av nya fina hotell, superb sandstrand och som en skön bonus har man kustens bästa utbud av fiskrestauranger. Njut av nyfångad torsk, gös, flundra med mera för en spottstyver på ställen som verkligen vet att hantera färsk fisk.

Hitta hit: Buss från Gdansk och Elbląg eller en trevlig båttur över lagunen från Frombork. krynicaamorska.pl

Åk båt till stranden

Helhalvön

Helhalvön är den 34 kilometer långa, halvmånformade sandremsan som sträcker sig åt sydost vid Gdanskbukts mynning. Längs udden, som består av tall- och lövskogsklädda sanddynor och som på en lång sträcka bara är 500 meter bred, finns flera snabbväxande badorter, där den mest klassiska är Hel, allra längst ut på udden.

Hotellen är många här, men uthyrningsrum är också vanligt. I Hel finns ett sevärt fiskerimuseum, en sälanläggning och gott om fortifikationer från andra världskriget. Hel höll ut allra längst när tyskarna invaderade Polen 1939.

Det råder en skön semesterstämning och varma dagar rör sig ett lämmeltåg genom tallskogen till strandens allra bredaste del, längst ut på udden, där man förutom långgrunt bad kan kolla alla fartyg som rör sig in och ut i bukten.

Här och på stränderna närmast de andra badorterna kan det bli trångt sommardag. Men tar man sig genom skogen till havet på andra ställen kan man även i juli vara ensam med havet. Och på vägen ner kan man passa på att mumsa blåbär, som det finns gott om här.

Hitta hit: Båt från Gdansk och Sopot eller lokaltåget. Med bil tar det 2 timmar till Hel från Gdansk.

Kändistätt strandparty

Sopot

Sopot är Polens främsta badort för den som vill ha både strandliv och nattliv av ett slag som man måste åka till Medelhavet för att finna annars. Dagtid är det den långgrundade, flera kilometer långa sandstranden, strandbarer, vattenleksaker, den berömda 511 meter långa träpiren och båtutflykter till exempelvis Helhalvön som gäller.

Från piren har man en fin vy över stranden och Sopot mest imponerande hotell Sofitel Grand, som haft berömdheter som Greta Garbo, Adolf Hitler, Vladimir Putin och Fidel Castro bland gästerna. Längs vattnet finns gott om skön grönska och en växande skara topphotell, som två år gamla Hotel Sopot och det bara lite äldre Mera Spa Hotel med cool takpool med fin havsvy.

KULTURSÖNDAG RESOR

I Wolins nationalpark har man ett uppfödningssprogram för visenter.

Redan på sen eftermiddag kokar det av folk längs huvudstråket, gågatan Monte Cassino. Och när mörkret faller ökar pulsen. Här ligger de bästa (och dyraste) matställena, barerna och klubbarna, där det är drag redan före midnatt – en uppklädd dansfest som inte slutat förrän solen åter stigit upp i öster.

Hitta hit: Lokaltåg eller båt från Gdansk. Med bil tar det 30 minuter.
www.visitpomeraia.eu/beaches/sopot/

Lek riddare

Malbork

Borgen Malbork påbörjades av Tyska ordens riddare på 1200-talet sedan de bjödits in av en polsk kung som behövde hjälp med sitt försvar. Men riddarorden ville ha ett eget rike och växte sig snabbt starka på Polens bekostnad. Riddarna kontrollerade snart all viktig handel med bland annat bärnsten – Östersjöns guld.

1309 flyttade Tyska ordens stormästare in i Malbork, som under drygt hundra år var världens största borg. Under andra världskriget skadades den svårt och renoveringen pågick in på 70-talet. 1997 togs den med på Unescos världsarvslista.

Borgen är byggd i tre sektioner. I mellanbor-

gen höll riddarna officiella sammankomster, fester och tornerspel. Här fanns sjukhus, badhus, vapenförråd, sovsalar för besökare, ett stort kök och mäktiga bankettsalar, som besökarna nu får se. De största salarna värmdes upp genom att het luft leddes upp från eldstäder i källaren.

I högborgen levde stormästaren och alla ordensriddarna, som mest 60 personer som också kontrollerade 120 andra borgar, placerade på max en dagsetapps avstånd från varandra.

Hitta hit: Gott om tåg både från Gdansk och Warszawa. Med bil tar det en timme från Gdansk.
visitmalbork.pl

Skönhet med anor

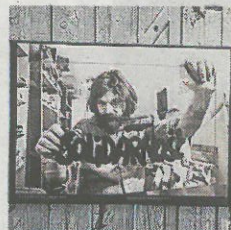
Gdansk

När man går genom Gyllene porten och ser ner för den breda gågatan Długi targ (Långa gatan) kantad av borgarhem byggda under Hansatiden är det svårt att inte imponeras. Gatan mynnar vid vattnet via Gröna porten. Här nere ankrade skeppen förr och än i dag gör en kopia av ett 1600-talskepp tur i hamnen. Parallellt med Długi targ finns stans allra charmigaste gata – Mariacka, med typiska smala höga hus med affärer som säljer mode och vackra bärnstensmycken i gatuplanet.

Solnedgångarna längs den polska Östersjökusten kan vara spektakulära.

Golfbanor lockar många svenskar – som Sierra Golf Club.

På European Solidarity Centre kan man följa kampen som fällde kommunistdiktaturen.

Det byggs överallt i Gdansk nu, som här i hamnen där ett nytt storhotell växer fram.

Slowinski nationalpark lär vara Europas största sandöken.

Barnen kan leva ut sina riddarfantasier på borgen Malbork.

Andra världskrigsmuseet i Gdansk är sevärt både ut- och invändigt.

Allt känns så magnifikt genuint här i Gamla stan – men det är faktiskt dubbelfel. Gamla stan i Gdansk ligger inte här utan strax norrut och där finns bara få gamla byggnader kvar, bland annat en fin vattenkvarn och flera kyrkor. Mycket av Gamla stan revs i början av 1900-talet. Fel två är att allt skulle vara fint bevarat 1600-tal. För Gdansk ödelades i andra världskrigets slutskede.

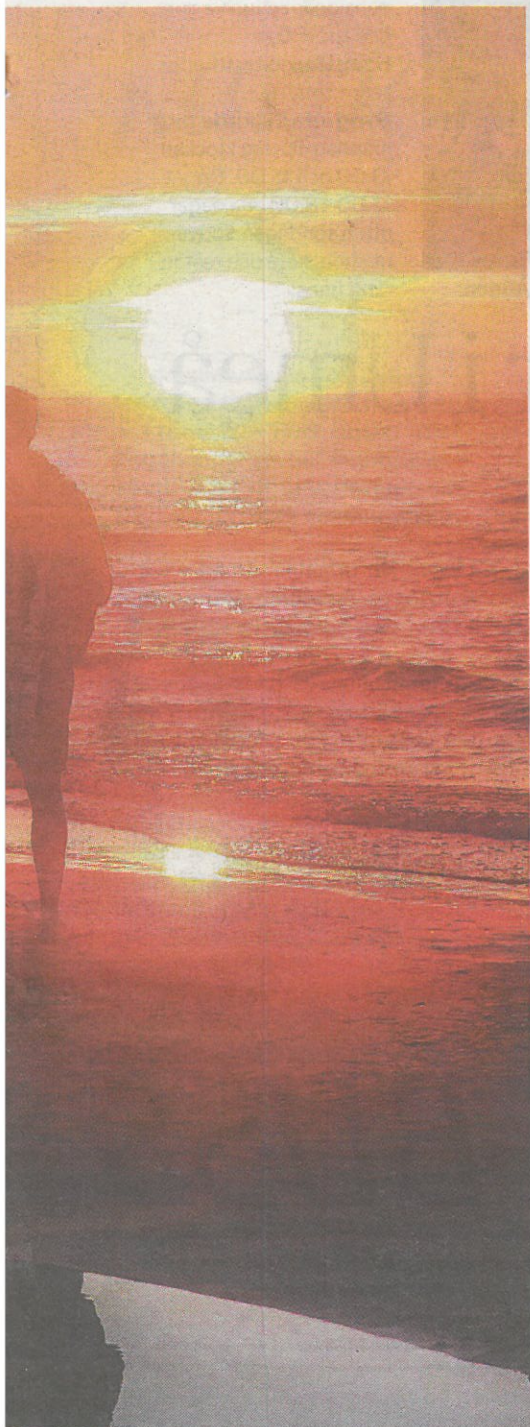
Men precis som i Warszawa lät polackerna återuppbygga centrum in i minsta detalj efter gamla ritningar och nu fylls de sista ödetomterna med nya hus – det ska vi besökare vara glada för.
Hitta hit: Flyg från flera svenska orter, färja från Nynäshamn, tåg från Berlin eller Warszawa.
www.gdansk.pl

Möt skogens bestar

Wolin nationalpark

Delar av badorten och färjeläget Swinoujście ligger på den stora Wolinön, där runt 50 kvadratkilometer sedan tidigt 60-tal är nationalpark, som åt Östersjösidan slutar i höga, branta sandklitter på en milslång sträcka med folktom strand nedanför.

Bästa sättet att utforska nationalparken på är till fots dagtid. Man får inte övernatta i nationalparken. Det finns flera tydligt markerade leder i

den vackra skogen – en blandning av tall och skifra lövträd med flera rara små insjöar. Det är inte svårt att hitta och turerna är rätt korta, men det finns kortor att köpa i badorten Miedzydroje.

Några kilometer in i skogen från kustvägen sett finns ett litet visentreservat, där Europas motsvarighet till Amerikas bisonoxar föds upp. I en del av reservatet finns ett mini-zoo där man kan komma nära ett tiotal visenter, plus vildsvin och hjortar.

Hitta hit: Flera stigar in i skogen börjar vid kustvägen några minuters bilfärd öster om Miedzydroje. Att ta en skogs promenad till visentreservatet tar en dryg timme tur och retur. wolinpn.pl

Svinga loss

Kustens golfbanor

Vad gör man om man är stenrik och vill visa det för alla sina bekanta? Kanske som den polske affärsmannen som äger Sierra Golf Club, en mycket välskött 18-hålsbana i fin terräng, som aldrig är fullbokad på vardagar. Dessutom är det låg greenfee för en så här fin bana.

En annan svenskfavorit är Amber Baltic Golf Club, en kvarts bilresa öster om den populära badorten Miedzydroje.

Öster om Gdansk, inte alls långt från borgen Malbork, hittar man finskdrivna Sand Valley Golf Resort, med hela 27 hål.

Hitta hit: Sierra golf ligger en timmes bilresa nordväst om Gdansk, till Amber Baltic Golf Club tar det 5 timmar med bil från Gdansk och hälften så länge från Swinoujscie och till Sand Valley Golf Club i Paslek får man räkna med 1,5 timmars resa från Gdansk.

sierragolf.pl, www.abgc.pl, sandvalley.pl

En sann demokratirysare

European Solidarity Centre

När 80-talet inleddes fanns det inget som talade för kommunistdiktaturens fall i Östeuropa. Men så gick arbetarna på Leninvarvet i Gdansk ut i strejk i augusti 1980 efter att en av dem fått sparken, snart krävde man att få grunda den fria fackföreningen Solidaritet (i kommuniststaterna fanns då bara statligt styrda fack), ett avtal slöts och snart började makthavarna oroa sig för att vanligt folk skulle få för stort inflytande. Så i juli 1983 infördes undantagstillstånd, människor dödades och fackföreningsledaren Lech Walesa och hundratal andra fängslades. Men en usel ekonomi under militärstyret förde till slut tillbaka Solidaritet till förhandlingsbordet och 1989 föll kommunismen i Polen och snart i hela Östeuropa vars demokratiska resa kunde börja.

Allt detta skildras på ett lysande sätt på European Solidarity Centres museum, bara man tar sig tid (räkna med ett par timmar) och följer den minst sagt dramatiskt skildrade historien som förvånansvärt ofta dokumenterades på tv och film. Fackföreningen Solidaritets kamp är vår tid främsta exempel på hur frihet kan uppnås med fredliga medel och ett besök här väcker många tankar i vår oroliga tid.

Hitta hit: pl. Solidarności 1, Gdansk – på gångavstånd från centrum. www.ecs.gda.pl

Ökenvandra vid havet

Slowinski nationalpark, Leba

Slowinski nationalpark ligger vid havet nära badorten Leba. Här breder en magnifik öken av flygsand ut sig mellan havet och en grund lagun. Öken är med sina fem kvadratkilometer långt större än flygsandfältet nära danska Skagen. Du kommer garanterat inte vara ensam om att klättra, vandra, kanske rulla i detta sandhav som reser sig uppemot 40 meter över havsnivån och som sakta flyttar sig österut – varje år försvinner några tallar till under den gyllene sanden. När sanden ska ur hår och skor är det bara att knalla ner till sandstranden och doppa sig i havet.

Leba är en badort som domineras av barnfamiljer och man hör allt fler svenska röster. Stranden är superb och här finns så klart en pir också – närmast obligatoriskt på polska badorter. Mellan stranden och havet är det några hundra meter skog och sedan tar otaliga matställen, kaféer, souveniraffärer och ställen för lek och spel över.

Hitta hit: Leba nås med tåg från exempelvis Gdansk. Man kan nå nationalparksöknen med elbussar (med ett byte och två biljetter) eller så tar man cykel från stan. Med bil återstår 6,5 kilometer från parkeringen – gå eller ta bussen. Eller gå på stranden hela vägen. slowinski.pn.pl

Brutala krigsminnen

Westerplatte, Stutthof med mera

Den 1 september attackerade nazisterna Polen – andra världskriget var i gång. De första striderna utkämpades bland annat i Gdansk, där det polska försvaret av fortet Westerplatte vid hamnmynningen blivit legendariskt. Redan på krigets andra dag öppnade nazisterna koncentrationslägret Stutthof drygt tre mil utanför Gdansk. Här

Resfakta.

Resahit: Färja Swinoujscie med TT-Line, Ystad–Swinoujscie med Polferries och Unity Line, Karlskrona–Gdynia med Stena Line och Nynäshamn–Gdansk med Polferries. Från Nynäshamn tar färjan 18 timmar, från Sydsverige cirka 8 timmar. Alla de svenska hamnarna kan nås med tåg från hela Sverige. www.ttline.com www.polferries.se www.unityline.eu www.stenaline.com

Flyg: Direktflyg med Wizzair till Gdansk från Skavsta, Göteborg och Malmö, med SAS från Stockholm, Oslo och Köpenhamn och med Ryanair från Skavsta och Växjö. Norwegian flyger direkt från Oslo. Från Stockholm tar flygresan strax över en timme.

www.wizzair.com www.sas.se www.ryanair.se www.norwegian.se
Bästa tiden: För badorterna juli–augusti, för Gdansk hela sommarhalvåret plus jultid.

Språk: Polska. I Gdansk och Sopot kan många engelska, på andra badorter är det ovanligt. Ju längre västerut man kommer desto fler polacker kan tyska. **Valuta:** Zloty.

Prisnivå: Halva den svenska – här räcker slantarna långt!

Ta sig runt: De flesta badorter – som Sopot, alla orter på Helhalvön, Leba, Kolobrzeg, Miedzydroje och Swinoujscie – går att nå med lokaltåg. I Kolobrzeg stannar också snabbtåget Berlin–Gdansk. Alla mindre badorter kan nås med buss, men vill man resa längs stora delar kusten kan man spara mycket tid om man har bil. En mer ansträngande variant är cykel, men vägarna är smala och trafiken ofta tät. För tågtider se rozklad-pkp.pl/en
Bra att veta: Trycket är stort på de polska badorterna i högsäsong så boka rum i god tid.
Läs mer: www.polen.travel/sv, www.visitpomeralia.eu

fängslades främst polska intellektuella och judar, totalt drygt 100 000. Cirka 65 000 av dem miste livet på grund av svält, tortyr och genom avrättningar. Både Westerplatte och det som återstår av Stutthof kan besökas. Det kan också den vackra skogen vid byn Wielka Piasnica, som hos polacker väcker starka olustkänslor. För här avrättade tyskarna systematiskt polska civila under krigets första månader. I dag finns här många minnesmärken bland tallarna över de 12 000 offren.

I mars 2017 invigdes det polska Andra världskrigsmuseet i en arkitektoniskt spännande byggnad i Gdansk. Här skildras hela kriget, men med fokus på vad som hände i Polen – en sevärd och omskakande upplevelse.

Hitta hit: Andra världskrigsmuseet ligger på gångavstånd från Gdansk centrum, Stutthof nås på en timme med bil från Gdansk, lite längre med buss och Wielka Piasnica nås enklast med bil, 1,5 timmar norr om Gdansk. muzeum1939.pl, stutthof.org

Familjevänligt bad

Miedzydroje

Anländer man med färjan till Swinoujscie kan man redan vid inseglingen se de fina vita sandstränderna. Det går utmärkt att stanna här och bada. Men snäppet trevligare om man fortsätter en timme österut – till badorten Miedzydroje. Sträckan är kort, men man måste ta en färja från den ö som färjeläget ligger på över till Wolinön, som i sin tur har flera broförbindelser med fastlandet.

Miedzydroje ligger vackrare än de flesta polska badorter, här finns ingen skog mellan stad och strand, bara en sandås med hotell, affärer och promenadstråk. Flera nya stora hotell har växt upp här, men det går också att hitta äldre charm eller hyra rum av privatpersoner, något polackerna själva gärna gör för att spara en slant.

Själva staden är ett gytter av gator med affärer, fik och utmärkta matställen med attraktiva priser. Och på stranden hägnar många polacker in sina strandfiltar med låga vindskydd av tyg. Miedzydroje ligger intill Wolins nationalpark så man kan utan svårigheter promenera under parkens mäktiga sandklitter från centrum.

Hitta hit: Tåg och buss från Swinoujscie och Szczecin, alternativt med utflyktsbåt från Swinoujscie. www.miedzydroje.com.

Minoritet med traditioner

Kasjubien

Östeuropa har gott om okända minoriteter. En sådan är kasjuberna i polska Pommern. De lever i ett fyra fem mil brett område som sträcker sig från kusten och 20 mil söderut, inklusive Gdansk. Oftast är de i minoritet där de bor men väster om Gdansk finns flera småstäder där nästan alla är kasjuber – som i den inofficiella huvudstaden Kartuzy. Vill man lära mer om kasjuberna är Muzeum kaszubskie ett måste: Här berättas om folkgruppens historia, hantverk, seder och bruk med massor av gamla föremål och välskrivna engelska skyltar. Häftigast är karnevalsmaskerna.

Strax väster om Kartuzy, i byn Chmielno finns gott om krukmakerier där man kan se kasjubiska hantverkare dreja traditionell keramik med blomstermönster. Självklart är allt till salu.

Lite längre söderut, i den svåruttalade byn Wdzydze Kiszewskie finns ett fint friluftsmuseum i stil med Skansen där man samlat ihop massor av kasjubiska byggnader från förr.

Hitta hit: Kartuzy nås enkelt med buss från Gdansk, även Wdzydze Kiszewskie går att nå med buss, men bil är mycket enklare. www.muzeum-kaszubskie.gda.pl, www.muzeum-wdzydze.gda.pl